

789. TEERLING, DOBBELSTEEN.

Lichaam begrensd door zes gelijke vierkanten.

Teerling is het woord waarvan de meetkunde zich bedient. Het wordt ook in figuurlijke zin gebruikt voor dobbelsteen.

Dobbelsteen duidt op het gebruik, dat er van gemaakt wordt.

Bakjes in de gedaante van een teerling of kubus. Het oude landhuis, die reusachtige stenen teerling. De teerling is geworpen.

Hier en daar zaten de spelers met hun dobbelstenen om het bord waarop ze hun inzet hadden gewaagd.

790. TEGENWOORDIG, THANS, NU.

Tegenwoordig heeft betrekking op hetgeen geschiedt of is in de tijd, waarop men spreekt; bij uitbreiding ook op de tijd waarin men leeft, in tegenstelling met *vroeger*.

Thans duidt op het tegenwoordige in betrekking tot het verleden en de toekomst.

Nu duidt één gelijktijdig punt in het heden aan; het wordt echter ook gebruikt met het oog op een tijdstip in het verleden, dat als tegenwoordig wordt voorgesteld.

Waar woont gij tegenwoordig? Wij weten wat het tegenwoordig is met dienst- en werkvolk om te gaan. Wat is dat toch voor onzin, dat je de bitter tegenwoordig achter slot en grendel zet?

Het was nog zijn zelfde gelaat, thans met enige rimpels. Vroeger was hij de enige grondgever van de boer, en thans, nu was hij zelf de boer en heer en meester over de doening.

Daar ik mijn doel bereikt heb, ga ik nu weer heen. Ik heb nu geen tijd. Ware het plan met kracht ten uitvoer gelegd, dan had reeds nu kunnen gebeuren, wat twee jaren later werkelijk gebeurd is.

791. TEGENZIN, WEERZIN, AFKEER, WALGING, WALG, AFSCHRIK, AFSCHUW, AFGRIJZEN.

Onaangename gewaarwording teweeggebracht door iets dat ons in hoge graad mishaagt.

Deze woorden stellen het gevoel van mishagen voor in telkens klimmende graad.

Tegenzin is het zwakst; het zegt, dat iets ons niet aanstaat, zodat men neiging gevoelt zich er van te onthouden. Het wordt in hoofdzaak gezegd van handelingen, die men niet gaarne verricht of van zaken die het voorwerp van een handeling zijn; het wordt zelden gebruikt in toepassing op personen.

Weerzin is sterker en kan ook op personen toegepast worden.

Afkeer is een hogere graad van weerzin; het is een sterk en onverzettelijk gevoel van wanbehagen jegens personen, voorwerpen of handelingen, die men niet lijden kan.

Walging heeft eigenlijk betrekking op de zintuigen van de smaak en de reuk en komt dan overeen met *afkeer*.

Walg wordt meestal figuurlijk gebruikt, niet alleen van spijzen en dranken, maar ook van andere zaken en van personen, waarvan men een onoverwinnelijke afkeer heeft.

Afschrik is een sterke afkeer gepaard met een aandoening van schrik, met een onwillekeurige huivering, omdat het voorwerp iets afzichtelijks heeft. In figuurlijke betekenis wordt het ook gezegd van datgene, wat om zijn aard en zijn hoedanigheden afkeuring verdient.

Afschuw heeft eveneens die betekenis, maar drukt de afkeer

nog sterker uit : het is het onweerstaanbare gevoel, dat men ondervindt bij het zien of horen, ofwel bij de blote voorstelling van iets ontzettends, inzonderheid op zedelijk gebied, als van wreedheden, schanddaden, enz., of van personen of voorwerpen, die men verfoeit.

Afgrijzen wordt gebruikt, wanneer het gevoel van huivering of ontzetting waarmee de afschuw gepaard gaat, zeer sterk is.

Hoevele welmenenden hebben, door een gedurig voorhouden van het goede, tegenzin opgewekt. Willem had nog nooit enig bezoek afgelegd om te solliciteren en de eerste opwelling zijns harten was een onbestemde tegenzin geweest. Nog nooit vervulde ik mijn zending met meer tegenzin.

Hij deed het met weerzin. Ieder weldenkend mens heeft een weerzin van de verrader.

Wend niet in afkeer het gelaat van uw ongelukkige vader af. Zijn onoverwinnelijke afkeer voor al wat laag en schandelijk was. Afkeer van geweld en slavernij.

Ik heb altijd een walging gehad van mosselen. Die spijzen verwekken walging bij vele mensen.

Ergens een walg van hebben. Hij is mij een walg in het oog.

Het moest zover met haar komen, dat zij de bewustheid kreeg, bij de lieden een voorwerp van medeliden en afschrik te zijn. Zij ontvluchtte mij met afschrik en ging zich opsluiten in hare kamer.

Hier voelde Nicolette de handen van de oude booswicht weder op haar kleed, en de afschuw ontlokte haar een gegil, zo rauw, dat het door 't gehele huis doorklonk. Een rauwe kreet van smart en afschuw. Met ijzing en afschuw zag hij de gevreesde booswicht aan.

Wanneer wij het martelaarsboek inzien, krimpt ons hart in ons van angst en afgrijzen. Ik haat het beestenspel, en ik zal u de reden van mijn afgrijzen uiteenzetten. De maar van deze gruweldaad, welke de gemoederen met afgrijzen vervulde.

792. TELEURSTELLEN, BESCHAMEN.

Maken dat een verwachting niet vervuld wordt.

Teleurstellen is iemand onthouden of hem niet doen onder vinden wat hij verwachtte of wenste.

Beschamen is sterker dan *teleurstellen*, het is iemand te schande maken in zijn verwachting, hem een grievende teleurstelling berokkenen.

Daar stelde hij zich altijd weer voor, dat hij zijn tijd op een aangename wijze zou kunnen doorbrengen, ofschoon de uitkomst hem meestal teleurstelde. Het kind liep met een teleurgestelde houding weg.

Beschaam mijne hoop niet! Zij werden niet beschaamd in hun verwachtingen.

793. TERGEN, SARREN.

Door kwetsende woorden, plagerij enz. iemand sterk prikkelen, trachten hem boos te maken.

Tergen heeft de algemene betekenis.

Sarren is tergend plagen, aanhoudend, onophoudelijk tergen, vooral met woorden.

Hij heeft geslagen, omdat gij getergd hebt. Iemands geduld tergen. Een hond tergen.

Zij heeft mij de hele dag al gesard. De jongens dorsten hem niet meer zo erg te sarren als in het begin.

Synoniemen

VOORBERICHT

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS

